

ГУМАНІТАРНА МІСІЯ СУДОВО-МЕДИЧНОЇ СЛУЖБИ З ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗАГИБЛИХ

Войченко В. В., В'юн В.В., Черняк В. В., Левченко В. В.

Комунальний заклад «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичної експертизи»
Дніпропетровської обласної ради, м. Дніпро, Україна

Резюме. У статті описана робота Гуманітарного тренінгового центру судово-медичної ідентифікації, який був поновлений у м. Дніпро після перерви, пов'язаної з пандемією COVID-19 і вторгненням військ російської федерації в Україну. Центр був створений для розв'язання гуманітарних завдань, зокрема під час збройних конфліктів і катастроф.

Основна мета роботи центру – підготовка представників різних організацій до професійної роботи, зокрема ідентифікації тіл та останків жертв, які загинули під час збройних конфліктів, терористичних актів, техногенних і природних катастроф. Учасники отримують навички відповідно до міжнародних стандартів і принципів міжнародного гуманітарного права.

Ключові слова: судово-медична експертиза, ГТЦСМІ, ідентифікація, останки, гуманітарна місія.

Вступ. Гуманітарна судово-медична діяльність – це застосування знань і навичок судової медицини й інших судових наук для розв'язання гуманітарних задач, особливо під час збройних конфліктів і катастроф.

21 червня в м. Дніпро після перерви, пов'язаної з пандемією COVID-19 і повномасштабним вторгненням військ російської федерації в Україну, поновив роботу **Гуманітарний тренінговий центр судово-медичної ідентифікації (ГТЦСМІ)**, що був започаткований у 2019 році за ініціативи Асоціації судових медиків України, Міжнародного Комітету Червоного Хреста та Комунального закладу «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичної експертизи» Дніпропетровської обласної ради. В основі діяльності Тренінгового центру лежать принципи Міжнародного Гуманітарного Права, протоколи Європейської Конвенції з прав людини й інших міжнародних організацій.

Навчально-практичний комплекс судово-медичної ідентифікації – єдиний в Україні, що містить сучасну лабораторію судової антропології та просторий навчальний лекторій з необхідним обладнанням, розташований у новому модульному приміщенні на базі Новокодацького відділення Комунального закладу «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичної експертизи» Дніпропетровської обласної ради.

Передумови створення Центру. Ідентифікація тіл загиблих, особливо під час військового конфлікту, природних і техногенних катастроф, є складним завданням, що потребує спеціальних процедур і знань, а також чіткої злагодженої системи координації між відповідними професійними цивільними, судово-слідчими органами, військовими структурами та службами з надзвичайних ситуацій.

Мета роботи Центру. Підготовка представників різних організацій і громад до належної, злагодженої, професійної роботи з тілами й останками тіл жертв, які загинули під час збройних конфліктів, терористичних актів, техногенних і природних катастроф. Навчання процесів ідентифікації загиблих проходить з урахуванням міжнародних стандартів і принципів міжнародного гуманітарного права, а саме:

- правил пошуку загиблих, організації та методології огляду місця події (знайдення тіл та останків);

- алгоритму проведення ексгумацій у разі масових поховань;
- транспортування, збереження тіл та останків;
- процедури впізнання загиблих із застосуванням мультидисциплінарного принципу ідентифікації;
- визначення першочергових заходів, спрямованих на сприяння проведенню судово-медичних досліджень з метою неупередженого кримінального розслідування з встановлення причини, часу й обставин смерті;
- проведення інформаційних зустрічей (круглих столів) членів Груп ідентифікації з родинами загиблих;
- повернення тіл і їхніх залишків сім'ям загиблих для гідного вшанування та поховання, відповідно до звичаїв і вірувань.

З поновленням роботи ГТЦСМІ розпочалася навчальна сесія на тему «Застосування судової генетики в судово-медичній ідентифікації загиблих під час збройного конфлікту». У ній брали участь судові експерти-генетики з різних областей України, представники бюро судово-медичної експертизи Києва, Дніпра, Одеси, Львова, інституту судових експертиз Міністерства Юстиції України й експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України, які наразі працюють над розв'язанням питань щодо ідентифікації жертв збройного конфлікту в Україні.

Свої теоретичні та практичні навички слухачам навчальної сесії передавав запрошений спікер: доктор Вільям Гудвін, який з 1994 року працює в галузі судової генетики, читає лекції з судової генетики на кафедрі судової експертизи та прикладних наук Університету Центрального Ланкаширу у Великобританії. Доктор Вільям Гудвін є членом Консультативної ради з судово-медичної експертизи Міжнародного Комітету Червоного Хреста (МКЧХ).

На сесіях тренінгу були розглянуті різні питання й опановані процеси застосування судової генетики:

- збір і зберігання зразків;
- екстракція ДНК з різних зразків і різними способами;
- кількісне визначення ДНК;
- ПЛР-ампліфікація за допомогою STR;
- капілярний електрофорез;
- виявлення поліморфізму ДНК, інтерпретація електрофореграм (профілів ДНК).

Також учасники тренінгу на базі КЗ «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичної експертизи» Дніпропетровської обласної ради брали участь у проведенні аналізу біологічних споріднень, здійснювали проби підготовки екстракції визначення кількості ДНК за допомогою ПЛР та капілярного електрофорезу.

Особлива увага на сесіях тренінгу була приділена процесам ідентифікації з великою кількістю загиблих. Під час розгляду цього питання учасники були ознайомлені з програмним забезпеченням Families, що було розроблене для аналізу ідентифікації.

Крім того, були розглянуті регуляторні аспекти судової генетики, огляд елементів систем управління лабораторією відповідно до вимог ISO 17025:2017 «Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій».

Після завершення сесії тренінгу був проведений аналіз сильних і слабких сторін молекулярно-генетичних досліджень в умовах надходження великої кількості загиблих, розглянуті можливі напрями сприяння та підтримки в здійсненні цих досліджень.

Проведення подібних тренінгів, отримання теоретичних і практичних навичок від запрошених спікерів сприяють розвитку судово-медичної служби в Україні, яка зі свого боку несе гуманітарну місію з пошуку, ідентифікації та повернення тіл і їхніх залишків сім'ям загиблих для гідного вшанування та поховання.

Останки людських тіл мають бути знайдені, зібрані й ідентифіковані, щоб запобігти зникненню осіб безвісти.

Висновки. Гуманітарний тренінговий центр судово-медичної ідентифікації продовжує свою місію. Надалі планується проведення тренінгів з наступних питань: судово-медична антропология, стоматология, застосування мультидисциплінарного підходу при виконанні надскладних судово-медичних експертиз з ідентифікації, а також особливості проведення круглих столів з родичами загиблих.

Література

1. Каверіна ТП. Особливості кримінально-правової кваліфікації фактів виявлення невідомих трупів на деокупованих територіях. В: матеріали Круглого столу Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи; 2022 Вер 23; Львів. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ; 2022. с. 40-2.
2. Голубович ЛЛ, Голубович ПЛ, Голубович АЛ, Войченко ВВ, Ольховський ВО. Судово-медична ідентифікація спаленої особи за кістковими залишками. Харків: ФОП Бровін О. В.; 2020. 229 с.
3. Зеленчук ГМ, Козань НМ, Чадюк ВО. Алгоритм комплексного антропометричного, антропометричного та дерматогліфічного дослідження при судово-медичній ідентифікації невідомої особи. Судово-медична експертиза. 2021;1:36-49. doi: 10.24061/2707-8728.1.2021.5
4. Мішалов ВД. Тренінг з судово-медичної ідентифікації зниклих безвісти осіб. Досвід міжнародного комітету Червоного Хреста і Комітету з питань зниклих безвісти осіб при Організації Об'єднаних Націй. Судово-медична експертиза. 2019;1:86-7.
5. Мішалов ВД. В Україні відкрито «Гуманітарний тренінговий центр судово-медичної ідентифікації». Судово-медична експертиза. 2019;1:85.

References

1. Kavierina TP. Osoblyvosti kryminal'no-pravovoi kvalifikatsii faktiv vyivlennia nevpiznanykh trupiv na deokupovanykh terytoriiakh [Peculiarities of the criminal-legal qualification of the facts of the discovery of unidentified corpses in the de-occupied territories]. V: materialy Kruhloho stolu Kryminal'na yustytisia v Ukraini: realii ta perspektyvy; 2022 Ver 23; L'viv. L'viv: L'vivs'kyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav; 2022. s. 40-2. (in Ukrainian)
2. Holubovych LL, Holubovych PL, Holubovych AL, Voichenko VV, Ol'khovs'kyi VO. Sudovo-medychna identyfikatsiia spalenoї osoby za kistkovymy zalyshkamy [Forensic identification of a burned person by bone remains]. Kharkiv: FOP Brovin O. V.; 2020. 229 s. (in Ukrainian)
3. Zelenchuk HM, Kozan' NM, Chadiuk VO. Alhorytm kompleksnoho antroposkopichnoho, antropometrychnoho ta dermatohlifichnoho doslidzhennia pry sudovo-medychnii identyfikatsii nevidomoi osoby [Algorithm of complex anthroposcopic, anthropometric and dermatoglyphic research in forensic identification of an unknown person]. Sudovo-medychna ekspertyza. 2021;1:36-49. doi: 10.24061/2707-8728.1.2021.5 (in Ukrainian)
4. Mishalov VD. Treninh z sudovo-medychnoi identyfikatsii znyklykh bezvisty osib. Dosvid mizhnarodnoho komitetu Chervonoho Khresta i Komitetu z pytan' znyklykh bezvisty osib pry Orhanizatsii Ob'iednanykh Natsii [Training of judicial-medical identification of related professional units. Experience of the International Red Christmas Committee and the Committee on questions related to understanding universities with the Organization of the United Nations]. Sudovo-medychna ekspertyza. 2019;1:86-7. (in Ukrainian)
5. Mishalov VD. V Ukraini vidkryto «Humanitarnyi treninhovyi tseentr sudovo-medychnoi identyfikatsii» [«Humanitarian Training Center for Forensic Medical Identification» was opened in the country]. Sudovo-medychna ekspertyza. 2019;1:85. (in Ukrainian)

HUMANITARIAN MISSION OF THE FORENSIC MEDICAL SERVICE FOR THE IDENTIFICATION OF THE DECEASED

Voichenko V. V., Vyun V. V., Chernyak V. V., Levchenko V. V.

Municipal institution «Dnipropetrovsk Regional Bureau of Forensic Medical Examination» of the Dnipropetrovsk Regional Council, Dnipro, Ukraine

Summary. The article describes the work of the Humanitarian Training Center for Forensic Medical Identification, which was restored in the city of Dnipro after a break related to the COVID-19 pandemic and the invasion of the troops of the Russian Federation into Ukraine. The center was created to solve humanitarian tasks, in particular during armed conflicts and disasters.

The main purpose of the center's work is to prepare representatives of various organizations for professional work with the identification of bodies and remains of victims who died during armed conflicts, terrorist acts, man-made and natural disasters. Participants acquire skills in accordance with international standards and principles of international humanitarian law.

Keywords: forensic medical examination, НТСФМІ, identification, remains, humanitarian mission.

Відомості про авторів:

Войченко В. В. – кандидат медичних наук, доцент, голова Асоціації судових медиків України, начальник КЗ «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичної експертизи» ДОР, м. Дніпро, Україна, e-mail: dneprsm@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-3951-4434

В'юн В.В. – завідувач відділення судово-медичної криміналістики КЗ «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичної експертизи» ДОР, м. Дніпро, Україна, e-mail: dneprsm@ukr.net

Черняк В. В. – завідувач судово-медичної лабораторії КЗ «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичної експертизи» ДОР, м. Дніпро, Україна, e-mail: dneprsm@ukr.net

Левченко В. В. – лікар судово-медичний експерт, КЗ «Дніпропетровське обласне бюро судово-медичної експертизи» ДОР, м. Дніпро, Україна, e-mail: dneprsm@ukr.net

Information about authors:

Voichenko V. V. – Candidate of Medical Science, Associate Professor, Chairman of the Association of Forensic Doctors of Ukraine, Head of the Communal Institution «Dnipropetrovsk Regional Bureau of Forensic Medical Examination» of the Dnipropetrovsk Regional Council, Dnipro, Ukraine, e-mail: dneprsm@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-3951-4434

Vyun V. V. – Head of the Department of Forensic Medical Criminology of the Communal Institution «Dnipropetrovsk Regional Bureau of Forensic Medical Examination» of the Dnipropetrovsk Regional Council, Dnipro, Ukraine, e-mail: dneprsm@ukr.net

Chernyak V. V. – Head of the Forensic Medical Laboratory of the Communal Institution «Dnipropetrovsk Regional Bureau of Forensic Medical Examination» of the Dnipropetrovsk Regional Council, Dnipro, Ukraine, e-mail: dneprsm@ukr.net

Levchenko V. V. – forensic medical expert of the Communal Institution «Dnipropetrovsk Regional Bureau of Forensic Medical Examination» of the Dnipropetrovsk Regional Council, Dnipro, Ukraine, e-mail: dneprsm@ukr.net